

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

2. Ad supradictos errores repellendos supponitur, quænam sit adoratio
quomodo distinguatur, & actus, per quos exercetur, explicantur? Ex p. 11.
tr. addit 1. res. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

TRACTATUS QVARTVS,

DE

ADORATIONE,
QVA SVMMVM PONTIFICEM
Catholici venerantur.

RESOLVTIO PRIMA.

An sit licita adoratio, quam Christi fideles Summo Pontifici præbent?

Et negatiua sententia Hæreticorum assertur? Ex p. 11. tract. addit. 1. Ref. etiam 1.

§. 1.

HÆRETICI hostes infensi Romani Pontificis prorsus variis scommatibus, & diuersis adorationem Pontificiam impetunt, ac lacerant; & ideò Theodorus Rein- hingh. in tract. de regim. sacul.

& Ecclesiast. lib. 1. claus. 2. c. 4. num. 55. sic ait: Pontifices se profitentur seruos seruorum verbotenus, re ipsa tamen volunt esse domini dominantium, & habere ius Regis Regum, Iason in *l. rescripta*, Cod. de præ. imper. offer. vnde Iacob. Fab. in præf. insit. Ergo Papa in verbis se dicit seruum seruorum, de facto tamen se adorari permittit. An non hoc est, humili- tatis vestes, in superbiæ, & ambitionis stolam con- uertere? Huc pertinet, quod verissimè simul, ac vetustissimè dixit Cornel. Agrip. omnium admirabi- limum admirationem hoc vincit, quòd nostri Sacer- dotes iisdem mediis se Cælum posse ascendere pu- tant, quibus olim Lucifer Cælo decidit, vt refert Meiser de regim. Eccles. concl. 143. Gregorium Ma- gnum primum se seruum seruorum Dei appellasse, & Constantinopolitano Patriarchæ vniuersalis Epi- scopi titulum decreto abrogasse, Quæ verò huius assumpti tituli causa me latet: id tamen ex historia sacra occurrit, quod Noë describens filium suum Cham maledicendo imprecatur, quòd futurus sit seruus seruorum fratribus suis *Genes. 9. v. 25*. Hæc ille vitulenter contra Pontificem euomuit, & alij eius- dem farinae homines probant hanc sententiam. Pri- mò exemplo D. Petri; nam vt scribit S. Lucas *Act. 10*. Factum est cum introisset Petrus, obuius ei venit Cornelius, & prociens ad pedes eius adorauit; sed statim Petrus hanc adorationem recusauit; sub- dit enim ibi S. Lucas: Petrus autem eleuauit eum, dicens: surge, & ego ipse homo sum: Ergo asse- runt hæretici, ex hoc facto apparet damnandam esse Pontificum exorbitantiam, qui honorem, quem sibi D. Petrus admittente recusauit, ipsi ab omnibus ad se accedentibus exigunt, & requirunt. Hinc no- tant Historici superbiæ Heliogabali; vnde Lam- prid. in *Alex. Imper.* ait: Ipse se adorare vetuit, cum eum cepisset Heliogabalius more Pesarum; & Eu- trop. *l. 9. de Diocl.* Adorari se iussit, cum autem eum cuncti salutarent. Rectè itaque Paulus, & Barna- bæs à Lycaonijs recusarunt adorari. *Act. 10*. Et

Angelus non permisit Ioanni, vt ad suos pedes pro- cumberet, quia eius fuisse conseruum assererat, *Apocalyp. 10*. & Mardocheus noluit genuflectere Aman, *Ester 3. & 13*. & tamen Pontifex, qui seruus seruorum nominatur, egregium adorationis cul- tum non solum non respuit, sed etiam exigit, & admittit. Hæc, & alia similia euomunt hæretici con- tra Romanos Pontifices more solito: Et maximè conuictis afficiunt morem illum Pontificis, qui cum à fidelibus genuflexis adoratur, porrigit eis pedem Cruce signatum, vnde nebulones exclamant, Im- peratores, & Reges portant Crucein super eorum capita, & diademata; Pontifex verò Romanus por- tat illam in pedibus, & ideò Papius Masson. *l. 9. de Episcop. Urbis*. adducit verba Iacobi Fabri super Institutum Iustiniani sic asserentis; Papa in verbis se dicit seruum seruorum se nominando; de facto tamen se adorari permittit, quod Angelus in Apo- calypsi refugit. Videtur autem id dicere quasi dam- nans consuetudinem, moremque eorum, qui di- mississimè procumbunt ad pedes Pontificios, vt signum Crucis in superficie serici calcei intextum deosculentur: qui mos an sit antiquissimus nescio; nondum enim omnia legi, sed hoc scio, consue- dinem illam Cisalpinis populis minus probari, quàm Italicæ genti, ad huius generis obsequia, & demissiones nata, illamque constitutionem Impe- ratorum Theodosij, & Valentianiani, quam Eudo- xio Præfecto prætorio scribunt, non erit, opinor, superuacuum, atque inutile huic loco intextere *ex lib. 2. Codicis Iustinian.* seu Pontifices volent ea teneri, seu nolent; paria enim sunt in calceo Crucem ge- stare, atque humi eam pingere. Cùm sit nobis cura diligens per omnia superni Numinis Religionem tueri, signum Saluatoris Christi nemini licere vel in solo, vel in silice, vel in marbotibus humi po- sitis insculpere, vel pingere, sed quocumque repe- ritur, tolli, grauissima pœna multando eos, qui contrarium statutis nostris tentauerint, specialiter imperamus. Dat. 12. Kal. Iun. Herio, & Aradabri Coss. Hæc Papius, quæ quidem valde miror, Catholicum scriptorem dixisse, & illa acriter non impugnasse.

RESOL. II.

Ad supradictos errores repellendos supponitur, quanam sit adoratio, quomodo distinguatur; & actus, per quos exercetur, explicantur? Ex part. 1. tract. 1. addit. 2. Ref. etiam 1.

§. 1. Sed ad ipsos repellendos suppono ea, quæ doctè, vt semper solet, obseruat Lessius *de iust. lib. 2. cap. 38.*

cap. 38. dub. 1. num. 4. vbi sic ait : Adoratio propriè nihil est aliud, quàm honor externo corporis gestu exhibitus, vt genuflexione, capitis apertione, inclinatione, osculo manus, & pedum, corporis in terram prostratione, &c. his enim, & similibus modis alios honoramus, testamur enim nostram submissionem, & alterius excellentiam. Itaque adoratio propriè consistit in externo illo gestu, quatenus est signum internæ estimationis, reuerentiæ, & submissionis erga alterum, & consequenter illius quoque excellentiæ.

2. Notandum est etiam, omnem externam adorationem secundùm se esse diaphoram, & posse tam creaturis, quàm Deo exhiberi, nam genuflexio, & totius corporis in terram prostratio (quæ summæ videntur adorationes) etiam hominibus exhiberi solent: vt scripturis patet *Genes. 43. & 50. 3. Reg. 1. 4. & Reg. 4. Act. 10.* Itaque à sola intentione pender, quòd per hæc, ista, vel illa honoris species deferatur; si enim externa illa submissionis nota intendas te alteri submittere tanquam Deo, & testari eius diuinitatem, erit cultus latriæ; si vt amico Dei, erit duliæ; si vt viro sapienti, potenti, erit obseruantia politica. Vnde idem actus externus, quatenus successiue potest procedere à diuersa intentione, & accipi vt signum diuersæ excellentiæ in honoratis, & diuersæ existimationis reuerentiæ, & submissionis in honorante, potest successiue esse actus latriæ, duliæ, & obseruantie politice.

3. Dicendum est itaque quòd nomen adorationis commune est cultui exhibitio Deo, Angelis, & hominibus vt ex Scriptura sacra constat, *Deuter. 10. 6. & Math. 4.* Nomen adorationis pro cultu tantùm Deo exhibitum vsurpatur: At *Gen. 19.* applicatur ad Angelorum cultum; vidit enim Loth duos Angelos, surrexit, & iust obuiam iis, adorauitque pronus in terram. Sed *3. Reg. 3. & alibi,* sæpè accipitur adoratio pro reuerentia hominibus facta.

4. Definitur adoratio in genere, vt sit submittio, & recognitio excellentiæ personæ adoratæ ex affectu illam sic recognoscendi, sic omnes DD. ex *Damasc. or. 1. de imag. propè ab initio, & orat.* Potest ergo hæc adoratio Deo, & creaturis fieri, quia in Deo, & creaturis excellentia reperitur adoratione digna. Si adoratio fiat Deo, erit submittio Deo tanquam supremo Principi, & infinite perfecto, ex affectu illum sic recognoscendi. At si adoratio homini, vel Angelo fiat, erit submittio proueniens ex recognitione creaturæ excellentiæ. Quapropter cum creata excellentia, & increata omnino diuersa sint, adoratio creaturæ excellentiæ; & increatæ omnino differunt. Vnde sancti ad eam distinctionem variis nominibus vtuntur, & adorationem Dei vocant latriam, & adorationem Sanctorum duliam; eam verò, quæ B. Virgini fit, hyperdulam, quia intra latitudinem creaturæ excellentiæ omnium est excellentissima.

5. Notum est etiam, quòd præter supradictam distinctionem adorationis, alia est communis distinctio adorationis absoluta, & respectiua. Adoratio absoluta est illa, qua quis alteri se submittit ob excellentiam illius, quæ adoratio soli creaturæ rationali, & intellectuali conuenire potest, quia sola illa capax est virtutis, sanctitatis, dominij, &c. quæ sunt qualitates constituentes obiectum dignum adoratione, solaque illa includere submissionem potest. Respectiua adoratio est, quæ fit alteri non propter excellentiam in illo residentem, sed propter respectum, quem habet ad aliud, & ratione cuius indicatur honore dignus: hæc igitur rebus inanimatis conuenire potest, quia non sicut in illis, sed transit, & refertur ad personas,

ad quas illæ res inanimatæ respiciunt, vt contingit in adoratione Imaginum; sic Suarez *tom. 1. in part. 3. disp. 5. sect. 2. in fin. Azor. 1. part. 19. cap. 5. qu. 4. Bonac. tom. 2. disp. 3. de ador. punct. 1. in fin. Valquez de ador. disp. 3. cap. 3. in princ. & hæc omnia docent Suar. in 3. part. tom. 1. disp. 5. 1. sect. 2. tom. 2. Caltrus Palus tra. 8. disp. 1. punct. 1. Valquez de ador. disp. 3. cap. 3. Becan. de iust. c. 84. & communiter Theologi, Baldellus *to. 2. l. 3. disp. 2. Malder. de iust. tract. 10. cap. 5. dub. 3. Wig. de iust. tract. 3. cap. 3. dub. 1.**

RESOL. III.

Contra Hæreticos Summum Pontificem semper in Ecclesia fuisse adoratum genuflexione, pedum osculatione, &c. demonstratur? Ex part. 11. tract. addit. 1. Resolut. 3.

§. 1. **H**is suppositis assero contra Hæreticos, licitè Summum Pontificem genuflexione, & osculatione pedum in Ecclesia semper adoratum fuisse propter excellentiam eius dignitatis: adoratio enim eo modo vt supra diximus, non solum Deo, sed etiam creaturis viuentibus competit: Quod Christi fideles intendunt facere, quando pedes Rom. Pontificis osculantur; vnde Magist. Raphaël de la Torr, insignis Theologus Dominicanus in *2. 2. D. Tho. tom. 2. quest. 84. art. 5. disp. 5. num. 26.* sic ait: Ex omnibus dictis in hoc discursu colligimus, osculari quempiam ad adorationem pertinere: similiter esse adorandi genus osculari sanctorum ossa, ac reliquias, vestes lacras, calices, Sacerdotum manus, Summi Pontificis pedes, & ad adorationem Religiosam pertinuisse olim, & modò etiam in Ecclesia Christi obseruari. Ita ille.

2. Adducā aliqua exempla, quæ contra hæreticos hunc morem adorandi Pontificem genibus flexis, eiusque pedes osculando, semper in Ecclesia apud fideles extitisse manifestè demonstrant. Et primò apud Surium *tom. 5. die 3. Maij* habetur: Ostium aperiens Quirinus (sic verbatim acta ferunt) Sanctum vidit Alexandrum; itaque procidens ad pedes eius: Et infra: Fecit ita Quirinus, & osculatus pedes S. Alexandri dixit, &c.

3. Secundò Baronius *sub anno Christi 294.* hæc asserit: Rediens verò Claudius domum, cum hæc omnia Præpedignæ vxori nuntiaisset, illa cum diu ante de fide Christiana sectanda consilium iniisset, sed viri impietate perterrita destitisset, audita viri tanta facta à Deo mutatione, repente ad Caium Papam se contulit, ad pedesque procidens, eosque ex more (vt acta habent) osculata, æquè se ad fidem recipi postulauit. Aderat cum eo & Susanna, quæ eam amantè suscepit. Vbi potissimum verba illa perpendi debent, eosque ex more osculata. Ex his siquidem fit perspicuum, constantem iam olim antea fuisse morem eorum, qui ad Romani Pontificis præsentiam accedebant, aliquid gratiæ peturi, acclines, & pronos eiusdem aduolui pedibus, eosque cum osculis venerari.

4. Tertio probatur ex *epist. Oriental. Episcop. ad Symmach. Papam ann. 512.* directæ pro ipsorum in gratiam Apostolicæ Sedis susceptione. In hac enim sic venerandi, ac supplices, ipsum ad Symmachum Papam eloquuntur: Festina in auxilium nostrum, sciens sanctissime (sicut in principio dictum est) quia non opus habent sani medico, sed malè habentes. Quòd si parua existeret ægrotudo, nos forsitan ad spirituum nostrum medicum curteremus, quatenus & passio-